

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

X kadencja

Zapis Stenograficzny

z posiedzenia
Komisji Kultury
i Środków Przekazu (59.)

17 maja 2022 r.

Porządek obrad:

1. Rozpatrzenie ustawy o ustanowieniu Narodowego Dnia Powstań Śląskich (druk senacki nr 711, druki sejmowe nr 2222 i 2227).
2. Rozważenie podjęcia inicjatywy uchwałodawczej w sprawie ustanowienia roku 2023 Rokiem Włodzimierza Tetmajera.
3. Sprawy różne.

(Początek posiedzenia o godzinie 18 minut 03)

(Posiedzeniu przewodniczy przewodnicząca
Barbara Zdrojevska)

**PRZEWODNICZĄCA
BARBARA ZDROJEWSKA**

Witam serdecznie wszystkich senatorów, gości zgromadzonych tutaj, na sali, i tych wszystkich, którzy uczestniczą w posiedzeniu zdalnie.

Otwieram posiedzenie Komisji Kultury i Środków Przekazu, które będzie miało 2 punkty. Porządek dostaliście państwo na pocztę mailową.

W porządku mamy 2 punkty. Pierwszy: rozpatrzenie ustawy o ustanowieniu Narodowego Dnia Powstań Śląskich. Drugi punkt: rozważenie podjęcia inicjatywy uchwałodawczej w sprawie ustanowienia roku 2023 Rokiem Włodzimierza Tetmajera.

Witam serdecznie pana Wojciecha Kolarskiego, ministra z kancelarii pana prezydenta, witam też współpracowników – witam państwa. Witam panią Violetę Porowską, która jest z nami zdalnie, posłankę sprawozdawcę. Witam pana Marcina Komosę z ministerstwa kultury – i on jest z nami zdalnie. Witam pana serdecznie. I witam pana Bartosza Kuświka z Instytutu Śląskiego, który jest naszym gościem w sprawie kolejnego punktu i będzie uczestniczył w posiedzeniu zdalnie. I witam pana Jacka Salwińskiego z Muzeum Krakowa, zastępcę dyrektora muzeum – też w sprawie drugiego punktu i też uczestniczy zdalnie. A o prawidłowość przebiegu posiedzenia komisji zadba oraz opinię prawną do projektów przedstawi nam pan Marek Jarentowski z naszego Biura Legislacyjnego.

Tak że jeszcze raz zapraszam państwa.

Może zaczniemy od wystąpienia pana ministra z Kancelarii Prezydenta, który przedstawi

nam projekt ustanowieniu Narodowego Dnia Powstań Śląskich.

Bardzo proszę, Panie Ministrze.

**SEKRETARZ STANU
W KANCELARII PREZYDENTA RP
WOJCIECH KOLARSKI**

Szanowna Pani Przewodnicząca! Szanowne Panie, Panowie Senatorowie!

Mam zaszczyt przedstawić dzisiaj w imieniu prezydenta Rzeczypospolitej, pana Andrzeja Dudy, uchwaloną przez Sejm Rzeczypospolitej w dniu 12 maja 2022 r. ustawę o ustanowieniu Narodowego Dnia Powstań Śląskich.

Ustawa ta jest odpowiedzią na zgłaszane przez przedstawicieli społeczności lokalnych i władz samorządowych apele i postulaty. Z apelem dotyczącym ustanowienia Narodowego Dnia Powstań Śląskich zwróciły się do prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej m.in. Sejmik Województwa Śląskiego oraz Towarzystwo Społeczno-Kulturalne „Polski Śląsk”.

Trzy powstania śląskie stanowią końcowy etap w procesie jednoczenia ziem polskich w okresie porozbiorowym, mający wpływ na kształtowanie się zachodniej granicy odrodzonego państwa. Dla zniszczonej wojną, odradzającej się II Rzeczypospolitej region ten miał ogromne znaczenie – był to bogaty, nowoczesny okręg przemysłowy o dużym potencjale gospodarczym i ekonomicznym, z tradycją ciężkiej pracy, a także, jak się okazało, o wielkim poczuciu polskości i patriotyzmu. Oczekiwanie na przyłączenie Górnego Śląska do niepodległej Rzeczypospolitej po raz pierwszy jasno wyraził Wojciech Korfanty, jeden z ojców naszej niepodległości, w głośnym przemówieniu wygłoszonym

25 października 1918 r. w parlamencie niemieckim. Zażądał wówczas włączenia do państwa polskiego ziem zabranych w wyniku zaborów, a także Śląska Górnego, znajdującego się w państwie pruskim od wojen śląskich w XVIII w.

Ustawa wskazuje jako datę święta państwowego Narodowego Dnia Powstań Śląskich dzień 20 czerwca. Kwestia daty była przedmiotem dyskusji w ramach prac nad projektem w Sejmie. Wskazany dzień nawiązuje do powszechnej w świadomości Ślązaków daty wkroczenia do Katowic w 1922 r. Wojska Polskiego na czele z gen. broni Stanisławem Szeptyckim i uroczystego powitania wkraczających oddziałów m.in. przez Wojciecha Korfantego, jednego z dyktatorów, dyktatora II powstania śląskiego.

Hołd powstańcom śląskim za ich patriotyzm, umiłowanie polskości, męstwo oraz hart ducha w walce złożył uchwałą w sprawie ustanowienia roku 2019 Rokiem Powstań Śląskich Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, a także Senat Rzeczypospolitej Polskiej, ustanawiając uchwałą rok 2021 Rokiem Powstań Śląskich.

Uchwalona przez Sejm ustawa nie przewiduje, by Narodowy Dzień Powstań Śląskich był dniem wolnym od pracy, w związku z czym regulacja ta nie będzie rodziła żadnych dodatkowych finansowych lub gospodarczych skutków.

Mając na celu oddanie hołdu bohaterom, których odwaga i poświęcenie umożliwiły powrót części Górnego Śląska do odrodzonej Rzeczypospolitej, kultywowanie pamięci o walczących o niepodległość i upowszechnianie wiedzy o tych 3 zrywach narodowych w świadomości ogólnopolskiej, ustanowienie 20 czerwca świętem państwowym, Narodowym Dniem Powstań Śląskich, uważamy za w pełni uzasadnione.

Wyrażam nadzieję, że inicjatywa mająca na celu upamiętnienie narodowych zrywów, 3 powstań śląskich, i złożenie hołdu jego bohaterom uczestnikom uzyska państwa poparcie.

Pani Przewodnicząca, bardzo dziękuję.

**PRZEWODNICZĄCA
BARBARA ZDROJEWSKA**

Bardzo dziękuję, Panie Ministrze.

Czy pan Robert Brochocki chciałby coś dodać? Nie.

A pani Małgorzata Szrajda? Teraz po nazwisku już państwa przedstawiam, wcześniej tego nie uczyniłam... Ale być może będą jakieś

pytania – wtedy skorzystamy z wiedzy pana ministra lub państwa wiedzy.

Chciałabym teraz oddać głos pani Violetcie Porowskiej, która jest z nami zdalnie, pani poseł sprawozdawcy sejmowej.

Bardzo proszę, Pani Poseł.

**POSEŁ
VIOLETTA POROWSKA**

Dzień dobry. Witam państwa.

Mam nadzieję, że mnie słyhać.

(Przewodnicząca Barbara Zdrojevska: Tak, słyhać bardzo dobrze.)

Szanowna Pani Przewodnicząca! Panie Ministrze! Wysoka Komisjo!

Sejm w dniu 12 maja ustanowił 20 czerwca Narodowym Dniem Powstań Śląskich, tak jak mówił pan minister, ku czci bohaterów, uczestników 3 powstań śląskich, którzy w latach 1919–1921 wywalczyli przyłączenie części Górnego Śląska do odrodzonej Rzeczypospolitej. Głosowało 452 posłów, za była większość, czyli 436 posłów, przeciw – 4, wstrzymało się 12 posłów. Wcześniej posłowie odrzucili wniosek mniejszości, w myśl którego proponowano jako datę święta dzień 2 maja. Dyskusja, która się odbyła w Sejmie, też dotyczyła właściwie tylko i wyłącznie tej kwestii, tj. tego, który dzień miałby być tym dniem narodowego święta, dniem powstań śląskich. Ja przypomnę to, co już anonsował pan minister, że ta data 20 czerwca została wybrana ze względu na znaczące wydarzenie, czyli wjazd do Katowic w 1922 r. Wojska Polskiego, na czele z gen. broni Stanisławem Szeptyckim.

Właściwie wszyscy posłowie podczas dyskusji podkreślali wagę tego święta, wyjątkowość tego święta, co więcej, konieczność tego święta.

Tak że bardzo proszę Wysoką Komisję o pozytywne rozpatrzenie ustawy, przyjęcie jej bez poprawek, zgodnie z intencją inicjatorów, którzy zwrócili się z apelem o ustanowienie takiego dnia do pana prezydenta. Tutaj szczególne podziękowania należą się prezydentowi za podjęcie tej inicjatywy ustawodawczej. Dziękuję pięknie.

**PRZEWODNICZĄCA
BARBARA ZDROJEWSKA**

Dziękuję bardzo, Pani Poseł.

Ja tylko od razu, skoro pani jest przy głosie, zadam pytanie, które zapewne padnie w czasie

dyskusji. Czym była motywowana ta data 2 maja? Czy mogłaby pani nam to powiedzieć?

**POSEŁ
VIOLETTA POROWSKA**

Data III powstania śląskiego. Ale tu musieliśmy wybrać: albo 2 maja, albo 16 czy 19 sierpnia. A nie chodzi o to, żeby uhonorować któreś konkretne powstanie, tylko wszystkie 3 powstania, które były wielkimi zrywami niepodległościowymi.

Przypomnijmy też, że 2 maja już obchodzimy 2 poważne, duże święta, czyli święto flagi i święto Polonii. Gdyby dodać do tego jeszcze kolejne równie ważne – a na Śląsku jest to niezmiernie ważne – święto, wspomnienie o powstaniach śląskich, to tak naprawdę umniejszylibyśmy zarówno Dzień Flagi, zarówno Dzień Polonii i Polaków za Granicą, jak i właśnie dzień powstań, Narodowym Dzień Powstań Śląskich. A jeżeli uznamy, że ten dzień, Narodowy Dzień Powstań Śląskich, ma być z jednej strony hołdem na rzecz tych Polaków, którzy wywalczyli dla nas przyłączenie części Górnego Śląska do Rzeczypospolitej, tworzyli wielkość Rzeczypospolitej właśnie przez to przyłączenie... To z jednej strony. A druga intencja ustanowienia tego dnia wiąże się również z charakterem popularyzatorskim, oświatowym, bo chodzi o upowszechnianie wiedzy o powstaniach śląskich. A więc ta data, 20 czerwca, jest taką słuszną datą, kiedy to możemy wspominać o odrodzeniu się polskości na Górnym Śląsku.

**PRZEWODNICZĄCA
BARBARA ZDROJEWSKA**

Bardzo dziękuję, Pani Posel.
Teraz poprosimy o opinię Biuro Legislacyjne. I po tym oczywiście oddam głos senatorom.

**GŁÓWNY EKSPERT
W BIURZE LEGISLACYJNYM
W KANCELARII SENATU
MAREK JARENTOWSKI**

Dziękuję bardzo.
W imieniu czy w zastępstwie nieobecnego kolegi mogę jedynie stwierdzić, że w opinii Biura Legislacyjnego ustawa nie budzi zastrzeżeń legislacyjnych. Dziękuję bardzo.

**PRZEWODNICZĄCA
BARBARA ZDROJEWSKA**

Bardzo dziękuję.
Rozpaczynam w takim razie dyskusję.
Na razie zapisali się pan senator Jan Maria Jackowski i pan senator Borusewicz.
Bardzo proszę, rozpocznijmy od pana senatora. Proszę bardzo.

**SENATOR
JAN MARIA JACKOWSKI**

Dziękuję bardzo, Pani Przewodnicząca.
Pani Przewodnicząca! Panie Ministrze! Wysoka Komisjo!

To bardzo pozytywna inicjatywa. Uważam tutaj... Podzielam pogląd, który przedstawiła pani poseł – rzeczywiście wprowadzenie tu daty 2 maja byłoby takim dzieleniem włosa na czworo i niepotrzebnie wzbudziłoby jakieś dodatkowe interpretacje. Ten 20 czerwca to jest, można powiedzieć, szczęśliwy finał tej całej walki, i plebiscytowej, i powstańczej, bardzo skomplikowanej historycznie. On ma też znaczenie dla całości Rzeczypospolitej, ponieważ tak naprawdę ten 20 czerwca w jakiś sposób konsumuje zamknięcie okresu tworzenia granic II Rzeczypospolitej. Bo część opinii publicznej uważa, że był 11 listopada, no i ciach prast, powstała Polska i już wtedy była ona taka, jaką znamy z map. A tymczasem to był bardzo skomplikowany, długotrwały proces, który trwał praktycznie 4 lata, i właśnie przyłączenie części Górnego Śląska zamykało w sensie historycznym ten proces tworzenia II Rzeczypospolitej i określania granic ówczesnego państwa polskiego. A więc uważam, że ta inicjatywa jest jak najbardziej pozytywna, jak najbardziej zasługuje na wsparcie.

Uważam również, że dobrze się stało, że w dzisiejszych czasach będziemy to święto ustanawiać. Jeżeli zdążymy, to w stulecie tego wiekopomnego wydarzenia... Bo to będzie 20 czerwca, wtedy być może ta ustawa weszłaby już w życie i można by było w ten sposób zamknąć cały bogaty kalendarz uroczystości związanych ze stuleciem odzyskiwania niepodległości. Ja przypomnę, że komitet obchodów też działa, zdaje się, do 2022 r., o ile dobrze pamiętam, i całe kalendarium też jest takie 4-letnie, właśnie ze względu na ten proces tworzenia się granic państwa polskiego.

Dlatego uważam, że jest to bardzo pozytywna inicjatywa i w pełni ją popieram. Dziękuję.

PRZEWODNICZĄCA
BARBARA ZDROJEWSKA

Dziękuję bardzo, Panie Przewodniczący.
Teraz oddam głos panu marszałkowi Borusewiczowi.
Bardzo proszę.

SENATOR
BOGDAN BORUSEWICZ

Ja też popieram tę inicjatywę. To dobrze, że wracamy do powstań śląskich, bo oczywiście te sprawy, odbudowa Polski i ustalanie granic, trochę się rozmyły w ciągu tych kilku lat, do 1922 r. Tak że to symboliczne wkroczenie Wojska Polskiego 20 czerwca 1922 r. było zakończeniem odbudowy Polski i ustalania granic państwa polskiego.

O 2 sprawach chciałbym wspomnieć. Jako student pisałem pracę na taki istniejący w latach siedemdziesiątych coroczny konkurs młodych historyków w ramach podmiotów uniwersyteckich. I muszę powiedzieć, że po raz pierwszy doznałem wtedy szoku, ponieważ sięgnąłem po materiały źródłowe i po raz pierwszy zorientowałem się, jaka pomoc ze strony państwa polskiego, które się odbudowywało, została udzielona powstańcom. To były tysiące sztuk broni, to byli oficerowie kierowani z Wojska Polskiego do działań powstańczych... Oczywiście to powstanie nie byłoby możliwe bez kilkudziesięciu tysięcy powstańców ze Śląska, bo z zewnątrz takich działań powstańczych, jakichś działań dywersyjnych oczywiście nie udałoby się przeprowadzić. Ale muszę powiedzieć, że byłem zaskoczony, że państwo polskie, mocno poobijane, tworzące się i, wydawałoby się, słabe, dało tak olbrzymią pomoc w czasie kolejnego powstania – bo w III powstaniu ta pomoc była największa.

Chcę powiedzieć o jeszcze jednej sprawie, istotnej z punktu widzenia nie tyle powstania, ile świadomości ludzi, którzy mieszkali na terytorium powstającego państwa polskiego. Na Śląsku była podwójna świadomość. Także Ci, którzy mówili po śląsku... Byli tacy, którzy decydowali się na identyfikację niemiecką, ale byli

także tacy, którzy identyfikowali się z narodem śląskim. Wtedy zaczęto podejmować także tego typu działania, i to z 2 stron. Chcę też przypomnieć, że rodzony brat gen. Stanisława Szepetyckiego, Andriej Szeptycki, był unickim metropolitą Lwowa. On przyjął świadomie, że jest Ukraińcem. To znaczy dwaj bracia przyjęli różne identyfikacje narodowe: jeden – polską, drugi – ukraińską. I obaj odegrali bardzo znaczące role: jeden – wśród społeczeństwa ukraińskiego i w próbie stworzenia państwa ukraińskiego, a drugi – jako jeden z ważniejszych generałów Rzeczypospolitej, ale także jako ważniejszy polityk, bo był on także znaczącym politykiem.

PRZEWODNICZĄCA
BARBARA ZDROJEWSKA

Bardzo dziękuję, Panie Marszałku.
Pan senator Hamerski. Proszę bardzo.

SENATOR
JAN HAMERSKI

Dziękuję, Pani Przewodnicząca.
Panie i Panowie!

Ja chciałbym serdecznie podziękować panu prezydentowi – składam to na ręce pana ministra – za podjęcie tej inicjatywy ustawodawczej. Podobnie jak pan marszałek jestem historykiem z wykształcenia, ale nie będę rozwijał tego wątku historycznego.

Niemniej jednak chciałbym zwrócić uwagę na jeden problem, który notabene pan marszałek również uwzględnił w swojej wypowiedzi. Mianowicie zryw tych 3 śląskich powstań był zrywem przede wszystkim ludu śląskiego i Ślązaków. Ale był, tak jak pan marszałek wspominał, wsparty przez inne tereny, inne regiony Polski. Jestem, że tak powiem oczywiście w cudzysłowie, historykiem pogranicza, pogranicza polsko-czechosłowackiego, i powiem, że część ludzi z tego terenu, na którym również tworzyła się wówczas Rzeczpospolita – mimo utarczek różnego rodzaju, też zbrojnych na pograniczu południowym – część mieszkańców naszych terenów wzięła udział w postaniach śląskich.

Pragnę również powiedzieć, że ta sprawa, sprawa tej ustawy, m.in. dlatego, że oprócz Ślązaków w tych 3 powstaniach uczestniczyli też

mieszkańcy innych terenów polskich, powinna być sprawą nie tylko śląską, ale i narodową. Dlatego w całej rozciągłości przychyliam się do opiniowania pozytywnego tej ustawy. Dziękuję bardzo.

**PRZEWODNICZĄCA
BARBARA ZDROJEWSKA**

Dziękuję, Panie Senatorze.
Proszę bardzo, pan senator Jackowski, jeszcze jedno zdanie. Proszę.

**SENATOR
JAN MARIA JACKOWSKI**

Dziękuję bardzo.
Ja, zainspirowany przez pana marszałka Borusewicza, który często inspiruje mnie do rozważań, chciałbym przypomnieć, że to nie tylko w rodzinie Szeptyckich się zdarzyło, że rodzeni bracia byli w pewnym sensie po dwóch stronach barykady, wzięwszy pod uwagę realia II Rzeczypospolitej i napięcia narodowościowe, jakie wtedy były. Również doskonale panu marszałkowi znane Kaszuby... One wiążą się przecież z historią rodziny Krokowskich, czyli von Krockow, i ze słynną historią, w której byli dwaj bracia rodzeni, jeden został oficerem Wehrmachtu, a drugi był w Wojsku Polskim. I ta zniemczona rodzina polskiego pochodzenia, z Krokowskich...

Takie sytuacje po prostu się zdarzały. Tak że to pokazuje pewne bogactwo historii, ale też bogactwo ludzkich losów – co jest pasjonujące. Dziękuję.

**PRZEWODNICZĄCA
BARBARA ZDROJEWSKA**

Dziękuję bardzo, Panie Senatorze.
Czy jeszcze ktoś z państwa, uczestników zdalnych, chciałby zabrać głos? Nie słyszę zgłoszeń.
Ja od siebie dodam tylko, że mamy Górny Śląsk i Dolny Śląsk. Ja jestem Dolnoślązaczką i u nas, we Wrocławiu, kiedy byłam przewodniczącą sejmiku, postawiliśmy pomnik Korfantego – tam odbywają się od czasu do czasu uroczystości. Tak że to nie tylko na Górnym Śląsku... U nas też pamiętamy o powstaniach śląskich. Ponadto część Polaków licznie zamieszkujących

Dolny Śląsk też uczestniczyła w powstaniach na Górnym Śląsku.

Jeszcze raz dziękując panu prezydentowi za inicjatywę... Ponieważ nie było żadnych zastrzeżeń – ani uwag, ani negatywnych głosów – pozwolę sobie postawić wniosek o przyjęcie pozytywnej opinii wobec przedstawionego projektu ustawy o ustanowieniu Narodowego Dnia Powstań Śląskich.

Kto z pań i panów senatorów jest za pozytywną opinią o tej ustawie?

Kto jest przeciw?

Kto się wstrzymał?

5 głosów za. Jednogłośnie decyduje.

Tak że dziękujemy. I rozumiem, że spotykamy się jeszcze raz na obradach.

(Głos z sali: Sprawozdawca...)

Właśnie chciałabym zaproponować... Czy pan marszałek Borusewicz podjąłby się zadania pełnienia roli sprawozdawcy naszej komisji?

**SENATOR
BOGDAN BORUSEWICZ**

Problem mam następujący: pojutrze mam sprawę cywilną...

(Przewodnicząca Barbara Zdrojewska: Z Telewizją Polską, Panie Marszałku?)

A skąd pani senator wie?

(Przewodnicząca Barbara Zdrojewska: Tak się domyślam.)

(Wesołość na sali)

W związku z tym, jeżeli to wypadłoby pojutrze, to jednak powinienem być w sądzie. Ale proszę bardzo, jeżeli to będzie to jutro, to mogę.

**PRZEWODNICZĄCA
BARBARA ZDROJEWSKA**

No, ale nie wiemy...

(Senator Jan Hamerski: Jeżeli można...)

Tak.

**SENATOR
JAN HAMERSKI**

Na pewno... To znaczy jeśli pojutrze... No, pani przewodnicząca zapewne będzie na miejscu, więc...

(*Senator Bogdan Borusewicz*: Tak, i podejmiemy decyzję. Pani przewodnicząca wskaże, pani przewodnicząca może wskazać innego senatora historyka...)

Tak jest. Albo podjęłaby się...

PRZEWODNICZĄCA
BARBARA ZDROJEWSKA

No bo wtedy nie będzie innego wyjścia. Tak jest, i wskażę innego senatora historyka.

Bardzo dziękuję, Panie Marszałku.

(*Wypowiedź poza mikrofonem*)

Bardzo się cieszę, że mamy tylu historyków.

Bardzo dziękuję, Panie Marszałku, mam nadzieję...

Czy może pan minister wie, na kiedy to jest przewidywane?

(*Wypowiedź poza mikrofonem*)

A, na jutro. No to bardzo dobrze. Jeżeli jutro, to...

Bardzo dziękuję, Panie Marszałku. Bardzo dziękuję, Panie Ministrze.

Szanowni Państwo...

SEKRETARZ STANU
W KANCELARII PREZYDENTA RP
WOJCIECH KOLARSKI

Pani Przewodnicząca, wychodząc i dziękując bardzo za tak życzliwe potraktowanie inicjatyw pana prezydenta, chciałbym jeszcze powiedzieć, tak à propos bogactwa ludzkich losów, że bracia Narutowicze również mogą być tego przykładem.

(*Głos z sali*: Tak, właśnie. No właśnie.)

PRZEWODNICZĄCA
BARBARA ZDROJEWSKA

No tak. Dziękuję. Dziękuję bardzo.

(*Głos z sali*: Kurscy...)

No, Kurscy to wiadomo, tak.

Bardzo dziękuję, Panie Ministrze.

Szanowni Państwo, przechodzimy do punktu drugiego naszego posiedzenia: rozważenie podjęcia inicjatywy uchwałodawczej w sprawie ustanowienia roku 2023 Rokiem Włodzimierza Tetmajera.

Chciałabym poinformować państwa, że do Kancelarii Senatu, do pana marszałka wpłynęło – o czym państwo zresztą świetnie wiedzą, bo dostaliście o tym informację na swoją pocztę

e-mailową – pismo wnoszące o ustanowienie, z okazji setnej rocznicy śmierci Włodzimierza Tetmajera, człowieka wielu talentów, ogromnej odwagi i siły charakteru... Ja oczywiście mogłabym to pismo odczytać, ale tego nie zrobię, bo wolałabym, żeby całą sprawę przedstawił pan wicedyrektor Muzeum Krakowa, który jest z nami zdalnie i przedstawi całą inicjatywę. Pan marszałek Grodzki skierował do nas pismo z prośbą o opinię w tej sprawie. Jeżeli opinia komisji będzie pozytywna, to wtedy przystąpimy już do prac legislacyjnych.

Bardzo proszę pana dyrektora Jacka Salwińskiego z Krakowa o przedstawienie propozycji.

ZASTĘPCA DYREKTORA
MUZEUM KRAKOWA
DO SPRAW PROGRAMOWYCH
JACEK SALWIŃSKI

Witam państwa serdecznie.

Mam nadzieję, że się słyszymy...

(*Przewodnicząca Barbara Zdrojevska*: Tak, słyszymy się i widzimy. Witamy pana.)

Witam serdecznie państwa senatorów.

Proszę państwa, 23 grudnia 2023 r. minie setna rocznica śmierci Włodzimierza Tetmajera. To postać niezwykła. Trudno tutaj omówić losy, dorobek, całe dziedzictwo życia tego człowieka, ale jest to postać niezwykła, warta upamiętnienia, warta przypominania. Z jednej strony artysta, którego dorobek jest ważny, istotny dla naszej kultury, dla świadomości Polaków, malarz, autor polichromii w wielu wspaniałych miejscach, np. w Kościele Mariackim, na Wawelu, w Bieczu, w sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej... Ale pewnie to nie jest najważniejsze, choć jest to istotne, jest to bardzo ważne. Jednak był to też człowiek, który bardzo aktywnie działał na rzecz niepodległości Polski.

Bardzo dziękuję za zaproszenie na to spotkanie, bo to bardzo ładnie zostało połączone: przed chwilą mówiliśmy o Narodowym Dniu Pamięci Powstań Śląskich, a Tetmajer, człowiek ze stanu szlacheckiego – jego ojciec to szlachcic z Ludźmierza, z pięknej wsi podhalańskiej – bardzo aktywnie działał na rzecz włączenia stanu plebejskiego do działań niepodległościowych i patriotycznych. To człowiek, który w maju 1917 r. zainicjował rezolucję polskiego koła sejmowego w parlamencie wiedeńskim i wtedy, w maju 1917 r., była to rezolucja mówiąca o tym, że

dążeniem Polaków jest dążenie do niepodległego państwa z dostępem do morza. I wtedy, w 1917 r., było to przyjęte z owacją i odebrane jako deklaracja niepodległości. Oczywiście ja mówię o tym w wielkim skrócie. Ale ta działalność Tetmajera dzisiaj wydaje się nieco zapomniana. To był człowiek, który był otwarty na różne stanowiska, otwarty na dialog, człowiek ze szlachty, artysta, mieszczanin, a jednocześnie działający bardzo aktywnie w ruchu ludowym. Człowiek zaangażowany w działania niepodległościowe również po 1918 r., uczestnik konferencji pokojowej w Paryżu. Człowiek, który mediował pomiędzy różnymi ugrupowaniami politycznymi. To są te najważniejsze elementy, które chciałem dzisiaj przypomnieć, podkreślając, że upamiętnienie, przypominanie tej postaci wydaje mi się niezwykle ważne dla naszej świadomości.

To jest inicjatywa Muzeum Krakowa, ale oczywiście jest to nie tylko inicjatywa samej instytucji kultury, bo myślę, że jest to też inicjatywa społeczności Krakowa, czyli szerzej. I bardzo liczę na wsparcie tej inicjatywy. Ustanowienie Roku Włodzimierza Tetmajera przez Senat Rzeczypospolitej miałyby niezwykle znaczenie dla przypomnienia, upamiętnienia i popularyzacji tej postaci.

**PRZEWODNICZĄCA
BARBARA ZDROJEWSKA**

Bardzo dziękuję, Panie Dyrektorze, za tę wypowiedź.

Ja mam tylko prośbę o króciutką odpowiedź na pytanie, czy gdybyśmy... Gdyby Senat zdecydował się na ten krok, to czy muzeum miasta Krakowa przewidywałoby na terenie całej Polski jakieś działania z tym związane? Bo chodzi o to, żeby to nie działo się tylko w Krakowie, ale właśnie żeby Tetmajera przypomnieć całej Polsce. Czy mógłby pan powiedzieć ze dwa słowa na temat planowanych na przyszły rok obchodów?

**ZASTĘPCA DYREKTORA
MUZEUM KRAKOWA
DO SPRAW PROGRAMOWYCH
JACEK SALWIŃSKI**

Na dzień dzisiejszy przygotowujemy... Muzeum podjęło takie działania, przy wsparciu gminy miejskiej Kraków, związane z planowanymi wystawami zarówno w Muzeum Krakowa,

jak i też w różnych częściach naszego miasta. Ale niewątpliwie Tetmajer to nie jest postać, która ograniczała swoją aktywność tylko do samego miasta Krakowa, a więc to byłyby błędne działania. Dlatego takie działania na terenie Harklowej, Ludźmierza, Wieliczki, a przed chwilą była mowa o Śląsku... Tak więc te działania pewnie koncentrowałyby się na terenie Małopolski – i o tym myślimy. Ale niewątpliwie bardzo dobrym rozwiązaniem byłoby podjęcie tych działań szerzej, nie tylko ograniczając się do Krakowa i do samej Małopolski.

**PRZEWODNICZĄCA
BARBARA ZDROJEWSKA**

Dobrze, bo to ma być rok, którego obchodzenie dotyczyłoby całej Polski, dlatego warto, żeby były jakieś pomysły na dzianie się w całej Polsce. Tu zwykle jest tak, Panie Dyrektorze, że jeżeli ustanawiamy jakiś rok, to później jest wystawa na terenie Senatu itd., itd. Ale myślę, że w przypadku organizatora tak doświadczonego jak muzeum miasta Krakowa, przy jego zaangażowaniu, nie będzie z tym problemów.

Chciałabym teraz oddać głos, jeśli pozwolicie, panu senatorowi Fedorowiczowi, który grał gospodarza w „Weselu”, tak że powinien tutaj... Jest oczywiście z Krakowa, tak że powinien tutaj jako pierwszy zabrać głos.

Bardzo proszę, Panie Senatorze.

**SENATOR
JERZY FEDOROWICZ**

Dziękuję muzeum za tę inicjatywę. Ona jest piękna.

Oczywiście to pytanie pani przewodniczącej jest bardzo istotne, dlatego że zwykle gdy jest przygotowywany taki rok, to wcześniej inicjatorzy tego roku przygotowują cały jakby cykl wydarzeń. A więc jeżeli to jeszcze nie jest w jakimś kalendarzu ujęte – a rozumiem, że może nie być – to ja zgłaszam swoją chęć również co do tego, żeby w tym uczestniczyć, co w Krakowie zresztą będzie pewnie normalnie przywitane, wygłaszając fragment monologu z „Wesela”, w którym grałem w 2000 r. z okazji obchodów „Kraków 2000”, czyli Krakowa jako stolicy kultury europejskiej. Tyle mam tylko do powiedzenia. No i bardzo się cieszę.

**PRZEWODNICZĄCA
BARBARA ZDROJEWSKA**

Bardzo dziękuję.

Uważam, że w ogóle byłoby sympatyczniej, gdyby ten monolog zabrzmiał w Senacie, gdy będzie otwarcie wystawy z tej okazji. Myślę, że wszyscy będziemy się cieszyli, jeśli jeden z senatorów zaprezentuje fragment „Wesela”.

Pan senator Hamerski chyba jako pierwszy się zgłaszał. Później jeszcze pan senator Jackowski.

**SENATOR
JAN HAMERSKI**

Dziękuję bardzo, Pani Przewodnicząca.

Pani Przewodnicząca! Panie i Panowie! Goście!

Ja myślę, że mogę nawiązać troszeczkę do wypowiedzi pana dyrektora, który był uprzejmy wspomnieć o Adolfie Tetmajerze, ponieważ Adolf Tetmajer był ojcem zarówno Włodzimierza, jak i Kazimierza. Stąd też... Co prawda Włodzimierz i Kazimierz byli braćmi przyrodnymi, do tego ja tutaj może nie będę rozwijał życiorysów zarówno Adolfa, jak i Kazimierza, ale dziękuję panu dyrektorowi za to, że był uprzejmy wspomnieć o zaangażowaniu Adolfa, czyli ojca, w działania niepodległościowe, zarówno gdy chodzi o udział w powstawaniu listopadowym, jak i późniejsze zaangażowanie na emigracji, a także później, po powrocie do Galicji, czyli zaangażowanie w ruch niepodległościowy przed emigracją i po powrocie z emigracji.

Chciałbym nawiązać również do Kazimierza Przerwy-Tetmajera. Myślę, że nie będę również przedstawiał biogramu tego artysty, ale powiem, że był to człowiek, który odegrał olbrzymią rolę, tak jak Włodzimierz w malarstwie, tak Kazimierz Przerwa-Tetmajer w naszej narodowej, ale również regionalnej, góralskiej poezji. W związku z tym, że pan dyrektor był uprzejmy wspomnieć o ewentualnych działaniach związanych z terenem wykraczającym poza Kraków, ja myślę... I tu, jeżeli mogę coś zasugerować, to byłaby sprawa współpracy pomiędzy muzeum miasta Krakowa a Muzeum Tatrzańskim, w którego gestii jest m.in. Harkłowa, z której pochodziła matka – ona była z Krobickich z Harkłowej – i dwór w Łopusznej. I dałbym pod zastanowienie się – wnioskodawcom oczywiście, bo myślę,

że to od pana, Panie Dyrektorze, zależy – czy nie byłoby dobre, aby ten Rok Włodzimierza Przerwy-Tetmajera przełożyć na Rok Tetmajerów, tak aby uhonorować i Włodzimierza, i Adolfa, i Kazimierza Tetmajerów. To oczywiście poddaję wnioskodawcom pod rozważę. Dziękuję bardzo.

**PRZEWODNICZĄCA
BARBARA ZDROJEWSKA**

Dziękuję bardzo.

Pan senator Jackowski. Proszę.

**SENATOR
JAN MARIA JACKOWSKI**

Dziękuję bardzo.

Wydaje się, że ta inicjatywa ustanowieniu roku 2023 Rokiem Włodzimierza Tetmajera jest absolutnie, ze wszech miar, godna poparcia.

Ale ja mam pytanie do pana dyrektora, ponieważ w tym wniosku, który był skierowany do marszałka Grodzkiego, była też propozycja, żeby, jak rozumiem, pan marszałek Grodzki wystąpił do pana prezydenta o nadanie Orderu Orła Białego Włodzimierzowi Tetmajerowi. Czy ma pan jakąś wiedzę na temat tego, czy to jest w jakiś sposób procedowane, czy była jakaś odpowiedź na tę propozycję? No bo to też jest ważne w kontekście ustanowienia tego roku. Dziękuję bardzo.

**PRZEWODNICZĄCA
BARBARA ZDROJEWSKA**

Dziękuję bardzo.

Czy ktoś jeszcze chciałby zabrać głos? Nie widzę zgłoszeń.

To ja już...

(Głos z sali: Jeszcze...)

Tak, będzie odpowiedź, zaraz oddam głos panu dyrektorowi. Chociaż nie byłabym sobą, gdybym nie powiedziała, że ja nie jestem zwolenniczką przyznawania Orderu Orła Białego pośmiertnie, po tak długim czasie. Ale to jest moja opinia i tym się nie będziemy dzisiaj zajmowali.

A Rok Kazimierza Przerwy-Tetmajera gorąco popieram.

Ale proszę odpowiedzieć, Panie Dyrektorze, na pytanie pana senatora Jackowskiego i pana senatora Hamerskiego.

ZASTĘPCA DYREKTORA
MUZEUM KRAKOWA
DO SPRAW PROGRAMOWYCH
JACEK SALWIŃSKI

Szanowni Państwo, za wszystkie te podpowiedzi serdecznie dziękuję.

Ja powiem tylko tyle... To znaczy niewątpliwie cała rodzina Tetmajerów to niezwykła rodzina. Tu możemy się odwoływać też do małżonki Włodzimierza, Anny z Mikołajczyków Tetmajerowej, i niezwykłej biografii tej kobiety, niezwykłej biografii. A więc Rok Włodzimierza Tetmajera – bo myślę, że to byłaby dobra propozycja... To jest rocznica śmierci, setna rocznica... To powinno uwzględniać te wszystkie wątki, o których pan senator przypominał, bo oczywiście to nie tylko sam Włodzimierz, ale i inne postacie...

I bezwzględnie tak, to nie powinien być tylko program skupiony na samym Krakowie, ale i Muzeum Tatrzańskie, i inni partnerzy, inne podmioty, powinny uczestniczyć w takim wydarzeniu.

Odpowiadając na pytanie pana senatora Jakowskiego, powiem: tak, zgłosiliśmy taką propozycję, ale mogę tylko powiedzieć, że na dzień dzisiejszy ona nie jest procedowana. I przypomnę tylko, bo być może to uleciało gdzieś z pamięci, że 10 lat temu Sejm Rzeczypospolitej podjął uchwałę o upamiętnieniu Włodzimierza Tetmajera. To była niezwykle cenna uchwała, podjęta jednogłośnie. No, teraz ta propozycja Muzeum Krakowa jest nieco inna, bo oczywiście tu jest ważne, aby był Rok Tetmajera, ale też żeby za tym szły konkretne działania.

Wystawa w Senacie Rzeczypospolitej – bezwzględnie tak.

A więc my przygotowujemy cały zestaw działań i też liczymy... Zapraszamy też inne instytucje do udziału w tym przedsięwzięciu.

Tyle chciałem powiedzieć.

SENATOR
JAN HAMERSKI

Rozumiem, Pani Przewodnicząca, że pan dyrektor nie jest skłonny do tego, aby to był Rok Tetmajerów, tylko Rok Włodzimierza Tetmajera. Czy dobrze zrozumiałem, Panie Dyrektorze?

ZASTĘPCA DYREKTORA
MUZEUM KRAKOWA
DO SPRAW PROGRAMOWYCH
JACEK SALWIŃSKI

Tak, tak. Ale oczywiście z elementami związanymi z upamiętnieniem innych postaci czy z uwzględnieniem tych innych postaci w tych działaniach.

PRZEWODNICZĄCA
BARBARA ZDROJEWSKA

Tak. Myślę, że będzie można zadbać o to, żeby tak się stało, zgodnie z wolą pana senatora Hamerskiego, bo... I myślę, że to też spotka się na Podhalu z wdzięcznością i że jakieś uroczystości, obchody też się tam odbędą. Tak że dziękujemy za te deklaracje pana dyrektora, że tak się stanie.

Jeszcze pan marszałek Borusewicz. Bardzo proszę.

SENATOR
BOGDAN BORUSEWICZ

Rozumiem, że to jest luźna dyskusja na temat inicjatywy.

(Głos z sali: Tak, tak.)

Dlatego, że to nie jest... To znaczy oczywiście każdy może się zgłosić z propozycją do nas, do pana marszałka Senatu, ale to nie jest jeszcze materiał, nad którym będziemy głosować.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Ja bym chciał jednak, żeby... Jeżeli będzie takie głosowanie, jeżeli będzie taki wniosek ze strony grupy senatorów, to ja bym chciał, żeby była jednak dołączona przez pana dyrektora, a w zasadzie przez wnioskodawców, propozycja działań pozasejmowych, żeby to nie było tak, że uchwalamy i to wszystko. Podejmujemy uchwałę, ale musi się wokół tego coś dziać. No, trzeba zobaczyć, czy są szkoły imienia Włodzimierza Tetmajera. Jeżeli są, to trzeba by było próbować zaprosić je do współdziałania... No, tego typu kroki trzeba by było podjąć.

Jeżeli zaś chodzi o pośmiertnie nadanie Orderu Orła Białego, to marszałek, wojewoda ani także marszałek Senatu nie ma uprawnień do tego, żeby wystąpić z takim wnioskiem. To jest dyskrecyjna decyzja prezydenta. Jeżeli są

takie propozycje, to trzeba jakby kontaktować się z Kancelarią Prezydenta, tam rozmawiać na ten temat. Ale ja mam podobny stosunek do nadawania pośmiertnych odznaczeń, kilkadziesiąt lat później. Co prawda Order Orła Białego otrzymał także, zdaje się, ostatni dowódca powstania styczniowego, ksiądz Brzóska, i to jakby cofa te różne terminy... Ale ja uważam, że to nie jest dobra praktyka, bo było bardzo wielu bohaterów, którzy nie żyją, zginęli... albo po prostu już nie żyją ze względu na okres, który upłynął. Dziękuję.

**PRZEWODNICZĄCA
BARBARA ZDROJEWSKA**

Bardzo dziękuję.

Szanowni Państwo, myślę, że możemy przystąpić do głosowania w sprawie pozytywnej opinii dla ustanowienia roku 2023 Rokiem Kazimierza Przerwy-Tetmajera. Bo to jest opinia dla...

(Wypowiedzi w tle nagrania)

Proszę?

(Senator Jan Maria Jackowski: Opinia dla marszałka...)

To jest opinia, marszałek zwrócił się do nas o opinię, czy podejmujemy taką inicjatywę.

Szanowni Państwo, tak że jeżeli podejmiemy taką inicjatywę, to ktoś z senatorów zajmie się tym i poprowadzi sprawę dalej.

(Głos z sali: Gospodarz, gospodarz.)

Mam nadzieję, że poprowadzi on tę inicjatywę oraz przygotuje projekt uchwały. I byłby to, mam nadzieję, pan senator Fedorowicz, senator z Krakowa.

Tak że poddaję pod głosowanie pozytywną opinię i przystąpienie do sporządzenia projektu uchwały Senatu w tej sprawie.

Kto jest za?

Kto jest przeciw?

Kto się wstrzymał?

6 głosów za, jednogłośnie.

Tak że jest opinia pozytywna.

Proszę pana senatora Fedorowicza o zajęcie się tym i przygotowanie projektu uchwały Senatu w tej sprawie, który wejdzie na posiedzenie komisji później.

Szanowni Państwo, zamykam punkt drugi, dziękując państwu za uwagę.

Jeszcze proszę senatorów o skupienie się przez chwilę. Bardzo dziękuję wszystkim naszym

gościom zdalnie uczestniczącym w posiedzeniu. Dziękuję za przedstawienie propozycji w czasie posiedzenia komisji.

A teraz do państwa chciałabym się zwrócić – są też z nami senatorowie uczestniczący zdalnie – i przypomnieć o naszym posiedzeniu 2 czerwca we Wrocławiu. Dostaniecie państwo dokładny porządek obrad. Bardzo zachęcam do obecności. Będzie to nie tylko spotkanie z udziałem ludzi kultury, władz miasta, województwa, samorządowców Dolnego Śląska, ale również odsłonimy na rynku wrocławskim wystawę poświęconą rocznicy odrodzenia Senatu. Będzie w tym wszystkim brał udział pan prezydent Sutryk, będą senatorowie poprzednich kadencji itd. Zapowiada się więc duże święto Senatu. I chciałabym, żebyśmy po tym, co stanie się w pięknej sali wrocławskiej Rady Miejskiej, przeszli razem na uniwersytet, a później razem przeszli i zobaczyli Panoramę Raclawicką. To będzie taki spacer, bo to jest blisko, koło siebie, zdążymy to szybko zrobić, a być może uda nam się spotkać z panem rektorem.

(Senator Bogdan Borusewicz: Leopoldinum zobaczymy?)

Tak, zobaczymy Leopoldinum – właśnie to jest najważniejsze, to jest clou, pan marszałek od razu zareagował, bo jest to... Będziecie jedną z pierwszych grup, które będą tę aulę oglądały, jest ona świeżo odnowiona, remont trwał kilka lat. To jest niesamowita atrakcja zobaczyć ją po odnowieniu. Gdy ją oglądałam, to zawsze wyglądała tak, jak wyglądała – rzeźbom brakowało gdzieś tam palców itd., no, różne rzeczy się tam działy. Ale teraz to wszystko jest przepięknie odnowione, dzięki ogromnemu wysiłkowi uniwersytetu, ministerstwa kultury itd., no i dzięki wybitnej pracy konserwatorów wrocławskich. Tak że chciałam do tego wyjazdu państwa zachęcić. Wejdziemy sobie też na Wieżę Matematyczną, skąd z góry będziemy mogli zobaczyć panoramę miasta. Po drodze, mam nadzieję, uda nam się przejść przynajmniej przez dziedziniec Ossolineum, żeby ci, którzy go nie wiedzieli, mogli zobaczyć to przepiękne miejsce, a także przejdziemy później spacerkiem koło Wydziału Filologii Polskiej i prosto, koło Akademii Sztuk Pięknych...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

...do rotundy, w której znajduje się przepiękna Panorama Raclawicka. Ona również przeżywa w tej chwili swoją drugą młodość, bo też

została nie tak dawno odnowiona i jest jakby w pełnym blasku. Tak że serdecznie zapraszam. Przypominam o tym i namawiam wszystkich senatorów do osobistego udziału. Niestety nie

będzie możliwości uczestniczenia zdalnie w tym wszystkim.

Dziękuję bardzo. I zapraszam na posiedzenie do Wrocławia. Dziękuję.

(Koniec posiedzenia o godzinie 18 minut 54)

Kancelaria Senatu

Opracowanie:

Biuro Prac Senackich, Dział Stenogramów

Druk i łamanie:

Centrum Informacyjne Senatu, Dział Wydawniczy